

Πολιτικές διατήρησης των απειλούμενων αγροτικών ζώων: Η περίπτωση των ιπποειδών εργασίας

Δ. Νικολάου, Γ.Ε. Τσαντόπουλος, Σ.Α. Ταμπάκης και Α.Π. Κυριαζόπουλος
Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων Δημοκρίτειο
Πανεπιστήμιο Θράκης, Πανταζίδου 193, 68200 Ορεστιάδα, Ελλάδα
email: tsantopo@fmenr.duth.gr

Περίληψη

Τα ιπποειδή εργασίας χρησιμοποιούνται από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα, για κάθε είδους καθημερινές εργασίες. Στην περίπτωση της μεταφοράς ξύλου και ξυλωδών προϊόντων, τα ιπποειδή εργασίας είναι τα βασικά μέσα που χρησιμοποιούνται για να γίνει η μεταφορά αυτή. Αντιμετωπίζουν, όμως, ένα σοβαρό πρόβλημα, που δεν είναι άλλο από την έλλειψη της γενετικής τους προστασίας. Απαιτείται χάραξη περιβαλλοντικής πολιτικής και με συνεισφορά από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, έτσι ώστε να συνεχίσουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στη μεταφορά δασικών προϊόντων. Η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε στο Ν. Έβρου, στους ιδιοκτήτες ιπποειδών εργασίας. Για τη διεξαγωγή της χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις προσαρμοσμένες στις ανάγκες της έρευνας και χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της προσωπικής συνέντευξης. Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η περιγραφική στατιστική. Η ερευνητική διαδικασία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ιδιοκτήτες ιπποειδών εργασίας έχουν ανάγκη τη χρηματοδότηση από το κράτος, έτσι ώστε να συνεχίσουν να έχουν στην ιδιοκτησία τους και να μην χρειαστεί να τα πουλήσουν αγοράζοντας μηχανήματα. Επίσης, αποδεικνύεται η ισχυρή σχέση που έχει ο κάθε ιδιοκτήτης με τα ζώα του, αφού, παρόλο, το μεγάλο κόστος συντήρησης και την δυσκολία στην εργασία, συνεχίζουν να δουλεύουν παραδοσιακά εδώ και δεκαετίες.

Λέξεις κλειδιά: άλογα, γαϊδούρια, μουλάρια, προστασία γενετικών πόρων, Νομός Έβρου.

Εισαγωγή

Ο άνθρωπος από την αρχαιότητα, εξημέρωσε και χρησιμοποίησε τα ζώα για τις καθημερινές του εργασίες. Ο σκύλος εξημερώθηκε πρώτος και χρησιμοποιήθηκε ως σύντροφος στο κυνήγι και ως φύλακας. Αργότερα, εξημερώθηκαν τα αγροτικά παραγωγικά ζώα και αναπτύχθηκε η κτηνοτροφία. Σημαντικό ρόλο στη ζωή του αρχέγονου ανθρώπου έπαιξε το άλογο και αργότερα τα υπόλοιπα ιπποειδή εργασίας. Είναι ιστορικά καταγεγραμμένο ότι ο άνθρωπος χρησιμοποιούσε τα ιπποειδή εργασίας για μεταφορές για μεγάλο χρονικό διάστημα μετά την ανακάλυψη του τροχού (Ζαφράκας, 2002). Στα επόμενα χρόνια, το άλογο, το μουλάρι και το γαϊδούρι αποτέλεσαν το κύριο μεταφορικό μέσο του ανθρώπου και τον βοήθησαν σε όλες του τις μεταφορές.

Ιστορικά έχουν καταγραφεί πολλές φυλές αλόγων και γαϊδουριών στην Ελλάδα, οι οποίες, όμως, σήμερα είτε δεν υπάρχουν, είτε είναι υπό εξαφάνιση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα πόνι της Σκύρου και το μινωικό άλογο της Κρήτης (WSPA, 2009). Τα γαϊδούρια, ελληνικής φυλής, τα οποία μέχρι και τη δεκαετία του 1950 χρησιμοποιούνταν για μεταφορές, σήμερα τείνουν να εξαφανιστούν και να αντικατασταθούν από άλλες φυλές γαϊδουριών. Οι κύριες χώρες προέλευσης των ζώων αυτών είναι η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Τα τελευταία χρόνια έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες για την προστασία των γενετικών πόρων. Ειδικότερα και σύμφωνα με την διακήρυξη Ιντερλάκεν (2007) και το Παγκόσμιο Σχέδιο Δράσης για τους γενετικούς πόρους των αγροτικών ζώων, οι εμπλεκόμενες χώρες, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα, επιβεβαίωσαν την επιθυμία, για τη

διατήρηση, την αειφορική ανάπτυξη και χρήση των γενετικών πόρων των αγροτικών ζώων (ΥΑΑΤ, 2010).

Ένα μεγάλο κομμάτι των ανθρώπων που μένουν στον ορεινό όγκο της Ελλάδας, ασχολείται με τη δασοκομία και ειδικότερα με την υλοτομία και τις δασικές μεταφορές. Το κύριο μεταφορικό μέσο του ξύλου και των προϊόντων του από τις συστάδες στις κορμοπλατείες, είναι το μουλάρι και το άλογο, γνωστά και ως ιπποειδή εργασίας (Δρόσος, 2006). Οι ιδιοκτήτες των ιπποειδών εργασίας παρά τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν, προσπαθούν να κρατήσουν την καθαρότητα της εγχώριας ελληνικής φυλής. Κατά τα τελευταία όμως έτη και ειδικότερα από τη δεκαετία του 1990 έως και σήμερα, παρατηρείται το φαινόμενο της εισαγωγής ιπποειδών εργασίας από γειτονικές χώρες. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη υπογεννητικότητα των ελληνικών φυλών, οδήγησε στο φαινόμενο της μη καθαρότητας της γηγενούς ελληνικής φυλής (Αρσένος, 2010). Η προέλευση των ζώων δεν αποτελεί προτεραιότητα για τους μεταφορείς. Κύρια προτεραιότητά τους είναι η διευκόλυνση της εργασίας τους.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθούν τα αίτια που οδήγησαν στη μείωση ή και εξαφάνιση των ελληνικών φυλών ιπποειδών εργασίας. Επιπρόσθετα, μελετήθηκε το καθεστώς εργασίας των ιπποειδών, οι συνθήκες υγιεινής και σταβλισμού τους και τέλος η συμβολή των ιδιοκτητών ιπποειδών στην εθνική και τοπική οικονομία. Τέλος, αναλύθηκαν οι στρατηγικές που θα πρέπει να χαραχτούν και να ακολουθηθούν, ώστε να υπάρξει κοινωνική ευαισθητοποίηση στο θέμα της γενετικής προστασίας των ιπποειδών εργασίας στο Ν. Έβρου.

Περιοχή έρευνας – Υλικά και μέθοδοι

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στο Ν. Έβρου στους δασικούς συνεταιρισμούς οι οποίοι είχαν μέλη ιδιοκτήτες ιπποειδών εργασίας από τον Νοέμβριο του 2010 ως τον Φεβρουάριο του 2011. Η συλλογή των στοιχείων πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια δομημένου ερωτηματολογίου και ρωτήθηκαν όλοι οι ιδιοκτήτες ιπποειδών εργασίας που στο σύνολό τους ήταν 70. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε με προσωπική συνέντευξη. Ο Ν. Έβρου είναι πεδινός κατά κύριο λόγο, με τον ορεινό όγκο που δεν ξεπερνάει το 10%, έναντι του πεδινού που είναι 62,4%. Οι πεδινές περιοχές καλλιεργούνται κυρίως με σιτάρι (σκληρό και μαλακό), κριθάρι, καλαμπόκι, σίκαλη, βαμβάκι, ζαχαρότευτλα και πολλά εποχιακά είδη (Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας, 2010). Η κτηνοτροφία αποτελεί τη δεύτερη σε σπουδαιότητα ενασχόληση των κατοίκων του νομού (Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, 2010). Καθώς τα παραγωγικά σε ξυλώδη προϊόντα δάση του νομού βρίσκονται στην περιοχή του Δήμου Σουφλίου και των όμορων σε αυτόν δήμους οι κάτοικοι των περιοχών αυτών κυρίως, αλλά και κάτοικοι νότιων περιοχών όπως του Δήμου Αλεξανδρούπολης, ασχολούνται με την υλοτομία. Μορφολογικά οι κλίσεις στα σημεία ενδιαφέροντος δεν είναι μεγάλες, οι συστάδες γενικά είναι προσπελάσιμες χωρίς μεγάλες εξάρσεις του εδάφους και τα δάση αποτελούνται κυρίως από δρυ, τραχεία πεύκη, και σε λιγότερο ποσοστό από οξιά και άλλα δασικά είδη (Διεύθυνση Δασών Έβρου, 2010). Τέλος, για την επεξεργασία των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS και πραγματοποιήθηκε με περιγραφική στατιστική.

Αποτελέσματα

Όλοι οι ερωτηθέντες είναι έγγαμοι ενήλικες άνδρες. Κύριο επάγγελμά τους είναι η ενασχόληση τους με την υλοτομία, ενώ ένας είναι και ιδιώτης ιπποφορβέας. Εξετάζοντας το επίπεδο εκπαίδευσης το μεγαλύτερο ποσοστό ιδιοκτητών είναι απόφοιτοι δημοτικού. Ο μέσος όρος του ακαθάριστου ετήσιου εισοδήματος διαμορφώνεται στις 12.900 €, για το έτος 2010. Από τον πίνακα 1, προκύπτει για την περίπτωση των αλόγων, ότι οι περισσότεροι ιδιοκτήτες είχαν στην κατοχή τους τουλάχιστον ένα άλογο (74,3%), πέντε ιδιοκτήτες και σε ποσοστό 7,1% απάντησαν ότι έχουν δύο άλογα και έξι ότι έχουν τρία άλογα. Στον πίνακα 1,

καταγράφεται επίσης και ο υποφορβέας με 30 άλογα στην ιδιοκτησία του. Στην περίπτωση του αριθμού των μουλαριών οι μισοί απάντησαν ότι έχουν στην ιδιοκτησία τους ένα μουλάρι ενώ το 25,0% έχουν στην κατοχή τους τέσσερα μουλάρια. Στους μεγάλους συνεταιρισμούς, λόγω της μεγάλης επιφάνειας ξύλευσης και των μεγάλων αποστάσεων μεταξύ των συστάδων, οι μεταφορείς έχουν περισσότερα ζώα, από αυτούς των μικρότερων συνεταιρισμών. Όσον αφορά τη χώρα προέλευσης των υποειδών εργασίας, εμφανίζεται το φαινόμενο τα άλογα να είναι στο συντριπτικό τους ποσοστό ελληνικής φυλής, ενώ τα μουλάρια να είναι διαφορετικών φυλών, με κύρια φυλή πρόσμιξης αυτή της Βουλγαρίας. Τέλος, ένα μόνο γαϊδούρι είναι ελληνικής φυλής και μάλιστα τρίτης γενιάς απόγονος με φυσική αναπαραγωγή.

Πίνακας 1. Κατανομή αριθμού υποειδών εργασίας

Αριθμός ζώων	Άλογα		Μουλάρια		Γαϊδούρια	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
0	-	-	1	1,4%	69	98,6%
1	52	74,3%	38	54,3%	-	-
2	5	7,1%	4	5,7%	-	-
3	6	8,6%	2	2,9%	1	1,4%
4	3	4,35	18	25,7%	-	-
5	2	2,9%	3	4,3%	-	-
6	1	1,4%	1	1,4%	-	-
8	-	-	1	1,4%	-	-
13	-	-	1	1,4%	-	-
30	1	1,4%	-	-	-	-
Σύνολο	70	100,0%	70	100,0%	70	100,0%

Η συχνότητα χρήσης των υποειδών εργασίας κατά την εποχή ξύλευσης, είναι πέντε έως εφτά ημέρες. Η απόσταση που διανύει το κάθε ζώο ποικίλει και σχετίζεται με την απόσταση της περιοχής συγκέντρωσης των κορμών. Συνήθως η απόσταση που καλύπτουν τα ζώα είναι 1 έως 4 χιλιόμετρα την ημέρα. Στην περίπτωση του σταβλισμού των ζώων, όλοι οι ιδιοκτήτες απάντησαν ότι κατά την περίοδο που δεν υπάρχουν εργασίες στο βουνό, τα ζώα παραμένουν σταβλισμένα σε στεγασμένες εγκαταστάσεις. Στον πίνακα 2 παρουσιάζεται η συχνότητα και το ποσοστό των υλικών από τα οποία είναι φτιαγμένοι οι στάβλοι. Πάνω από το 25,0% των ιδιοκτητών χρησιμοποιεί ως δομικό υλικό το τούβλο και τη λαμαρίνα. Ο συνδυασμός των παραπάνω δομικών υλικών με την πρόσθεση του ξύλου, χρησιμοποιείται από το 15,7% των δασεργατών. Τέλος, τα υλικά που δεν προτιμώνται να χρησιμοποιούνται μαζί είναι, το ξύλο με το τούβλο.

Πίνακας 2. Κατανομή υλικών, από τα οποία είναι κατασκευασμένοι οι στάβλοι

Υλικό Στάβλο	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Τούβλο-Λαμαρίνα	53	75,7%
Τούβλο-Ξύλο	6	8,6%
Τούβλο-Λαμαρίνα-Ξύλο	11	15,7%
Σύνολο	70	100,0%

Οι ιδιοκτήτες ρωτήθηκαν για την τιμή που αγόρασαν τα ζώα τους καθώς και για την τιμή που εκτιμούν πως αξίζουν αυτά σήμερα (πόσο θα τα αγόραζαν σε σημερινές τιμές). Όσον αφορά τις τιμές των αλόγων, 37 άτομα (52,9%) απάντησαν ότι αγόρασαν στο παρελθόν τα άλογά τους προς 500 € το καθένα. Είκοσι άτομα (28,6%) απάντησαν ότι αγόρασαν τα άλογά τους προς 600 €. Αξιοσημείωτο είναι ότι το 14,3% (10 άτομα), που αγόρασαν τα άλογά τους

προς 700 € ενώ ένας το αγόρασε με 800 €. Η σύγκριση των τιμών του παρελθόντος με τις σημερινές τιμές, παρατηρείται μία αύξηση αφού, 30 άτομα (42,96%) απάντησαν ότι θα το αγόραζαν το αλόγο τους προς 700 €, 22 άτομα (31,4%) το αγόραζαν προς 800 €, ενώ 12 άτομα (17,1%) απάντησαν ότι το αγόραζαν προς 900 €. Η τιμή αγοράς ενός μουλαριού στο παρελθόν, ήταν 800 €. Αυτή την απάντηση έδωσε η πλειοψηφία των ιδιοκτητών (52,8%). Δεύτερη σε συχνότητα απαντήσεων τιμή αγοράς ήταν τα 1.000 € (28,6%). Ένα μικρό ποσοστό (2,9%) αγόρασε τα ζώα του στην τιμή των 1.500 €. Όσο αφορά τις τιμές των μουλαριών που θα το αγόραζαν την περίοδο που γινόταν η έρευνα, το 75,77% εκτιμά στα 1.500 €, το 10% στα 1000 € και το 5,7% στα 2000 €. Η περίπτωση αγοράς των γαϊδουριών όσον αφορά την τιμή στα προηγούμενα έτη σε σύγκριση με τη σημερινή τιμή, είναι περίπου 400 €, αφού στο παρελθόν ένα γαϊδούρι κόστιζε 1.100 €, ενώ σήμερα κοστίζει 1.500 €.

Τα ζώα όλων των ιδιοκτητών, έχουν καθημερινή πρόσβαση στο νερό. Αυτό που αλλάζει, είναι ο τρόπος μεταφοράς του νερού. Στον πίνακα 3 αναλύεται η συχνότητα και το ποσοστό των τρόπων μεταφοράς του νερού. Πάνω από το 60% των ιδιοκτητών υποειδών εργασίας, μεταφέρει το νερό καθημερινά σε ειδικά δοχεία. Οι υπόλοιποι, αποθηκεύουν το νερό σε ειδικές δεξαμενές.

Πίνακας 3. Πρόσβαση ζώων στο νερό

Νερό	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Αποθηκευμένο σε δεξαμενές	26	37,1%
Μεταφέρεται καθημερινά	44	62,9%
Σύνολο	70	100,0%

Η περιποίηση των οπλών και η πετάλωση είναι μέσα στα καθήκοντα που πρέπει να τηρούνται για τη διατήρηση της υγείας των ζώων. Στην περίπτωση της περιποίησης των οπλών, όλοι οι ιδιοκτήτες απάντησαν ότι πραγματοποιείται όποτε χρειάζεται. Ενώ στην περίπτωση της πετάλωσης, διακρίνονται δύο περιπτώσεις. Στην πρώτη περίπτωση δεν γίνεται καθόλου πετάλωση, επειδή οι τοπογραφικές συνθήκες της περιοχής δεν το επιβάλλουν. Στη δεύτερη περίπτωση, τα ζώα πεταλώνονται από δύο έως τέσσερις φορές το χρόνο, ανάλογα με το ανάγλυφο και το βάρος που κουβαλούν.

Πίνακας 4. Κατανομές εξόδων, όσο αφορά την επίσκεψη του κτηνιάτρου και φαρμάκων και εμβολίων.

Τιμές σε €	Επίσκεψη Κτηνιάτρου		Κόστος φαρμάκων-εμβολίων	
	Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
30	8	11,4%	-	-
40	8	11,4%	-	-
50	54	77,1%	2	2,9%
75	-	-	9	12,95
100	-	-	58	82,9%
120	-	-	1	1,4%
Σύνολο	70	100,0%	70%	100,0%

Σε κάθε περίπτωση και η περιποίηση των οπλών, αλλά και η πετάλωση γίνεται μόνο από ειδικό τεχνίτη. Όσον αφορά στη σίτιση των ζώων, αυτά ταΐζονται καθημερινά με τριφύλλι, κριθάρι κ.ά. Όταν βρίσκονται στο δάσος αφήνονται να βοσκήσουν ελεύθερα. Το κόστος σίτισης ενός υποειδούς ανά έτος, ανέρχεται στα 1.000 €.

Για την υγεία του ζώου απαιτείται υγειονομικός έλεγχος από κτηνίατρο, ο οποίος επισκέπτεται το στάβλο όποτε του ζητηθεί. Στον πίνακα 4, αναλύεται η τιμή της επίσκεψης του κτηνιάτρου, καθώς και το κόστος των φαρμάκων και των εμβολίων που πρέπει να πληρώσει ο ιδιοκτήτης στη διάρκεια ενός έτους. Ποσοστό 77,1% ή 54 άτομα, απάντησαν ότι η επίσκεψη του κτηνιάτρου κοστίζει 50 ευρώ. Το υπόλοιπο 22,8% κατανέμεται ισόποσα στα 30 € και στα 40 € κόστος ανά επίσκεψη. Βαρύνουσας σημασίας χαρακτηρίζονται και οι απόψεις των ιδιοκτητών υποειδών εργασίας, για την πολιτική των ελληνικών κυβερνήσεων και της ΕΕ, στην προστασία των υποειδών εργασίας και πιο συγκεκριμένα έχει σχέση με κτηνιατρική αγωγή, πεταλωτική θεραπεία, οδοντιατρική περίθαλψη, σεμινάρια και παροχή συμβουλών. Έτσι, παρατηρείται η τάση των ιδιοκτητών να ταυτίζουν τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές και να αντιλαμβάνονται ανυπαρξία διαφοροποίησης τους, αφού τα ποσοστά έκφρασης ικανοποίησης τους ή μη για τις αντίστοιχες πολιτικές διαφέρουν ελάχιστα. Η μεγαλύτερη μερίδα του πληθυσμού, και σε ποσοστό άνω του 65%, εκφράζεται με ικανοποίηση για τις ελληνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές, ενώ τα υπόλοιπα ποσοστά κατανέμονται μεταξύ των δυσαρεστημένων ιδιοκτητών υποειδών εργασίας. Χαρακτηριστική είναι η έλλειψη απόλυτα ευχαριστημένων ιδιοκτητών, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη επανεξέτασης των υπάρχουσών πολιτικών προστασίας (Πίνακας, 5).

Πίνακας 5. Απόψεις των ιδιοκτητών υποειδών εργασίας για την πολιτική, των ελληνικών κυβερνήσεων και της ΕΕ, όσο αφορά την προστασία υποειδών εργασίας

		Ελληνικών κυβερνήσεων		Ευρωπαϊκής Ένωσης	
		Συχνότητα	Ποσοστό (%)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πολιτική Ελληνικών Κυβερνήσεων	Κακή	10	14,3%	8	11,4%
	Μέτρια	14	20,0%	16	22,9%
	Καλή	15	21,4%	15	21,4%
	Πολύ καλή	31	44,3%	31	44,3%
	Αρίστη	0	0,0%	0	0,0%
	ΔΓ/ΔΑ	0	0,0%	0	0,0%
Σύνολο		70	100,0%	70	100,0%

Συμπεράσματα - Συζήτηση

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι το σύνολο των ιδιοκτητών υποειδών εργασίας αποτελείται εξ' ολοκλήρου από άνδρες. Αυτό είναι απόλυτα δικαιολογημένο και αναμενόμενο αν αναλογιστεί κανείς τις δύσκολες συνθήκες εργασίας (βάρος χειρωνακτικής εργασίας, πολύωρη απασχόληση, δυσκολία καιρικών συνθηκών). Όσον αφορά το επίπεδο μόρφωσης, παρατηρείται κλιμάκωση από το επίπεδο του δημοτικού έως το επίπεδο της μέσης εκπαίδευσης, ενώ άτομα ανώτατης και ανώτερης εκπαίδευσης συνεισφέρουν από επιστημονικές θέσεις. Στην περίπτωση της τιμής αγοράς των υποειδών εργασίας, έχει παρατηρηθεί μια σταθερά αυξανόμενη τάση στη διάρκεια των ετών. Ιδιαίτερα αυξημένες εμφανίζονται οι τιμές αγοράς των ελληνικής προέλευσης υποειδών, γεγονός που οφείλεται στη γενικότερη αύξηση των τιμών. Από την άλλη μεριά, οι ιδιοκτήτες υποειδών εργασίας αδυνατούν να ανταποκριθούν στις αυξημένες τιμές της ελληνικής αγοράς (λόγω έλλειψης επιδότησης) και στρέφονται στις αγορές των βαλκανικών χωρών, όπου οι τιμές είναι αισθητά πιο χαμηλές. Επιπρόσθετα κόστος αποτελούν η στέγαση, η σίτιση και η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, κρίνεται αναγκαία η χορήγηση επιδοτήσεων από το ελληνικό κράτος ή από την Ευρωπαϊκή Ένωση, για την αγορά καλής ποιότητας τροφής, την πλήρη κάλυψη των ιατροφαρμακευτικών αναγκών των ζώων και τη διασφάλιση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης τους. Παράλληλα θα πρέπει να υπάρξει μια πλήρης καταγραφή όλων των υποειδών εργασίας που βρίσκονται στον ελλαδικό χώρο

και στη συνέχεια να καταγραφούν όλες οι αυτόχθονες φυλές και την εφαρμογή κατάλληλων στρατηγικών βασισμένες στις απόψεις και στα προβλήματα των ιδιοκτητών ιπποειδών εργασίας.

Βιβλιογραφία

- Arsenos, G., Gelesakis, A., and Papadopoulos, I., (2010). The status of Donkeys in Greece. *Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society* 61, 212-219.
- Δρόσος, Β., (2006). Διάνοιξη Δάσους και Μεταφορά Δασικών Προϊόντων. Εκδόσεις Τζιόλα, Θεσσαλονίκη
- Διεύθυνση Δασών Ν. Έβρου, (2010). Διαχειριστική Μελέτη των δασικών συμπλεγμάτων του Ν. Έβρου για τα έτη 2010-2020, Αλεξανδρούπολη.
- Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, (2009). (www.statistics.gr). Εκμεταλλεύσεις και αριθμός ζώων, κατά είδος περιφέρεια και νομό Ημερομηνία επίσκεψης 12/02/2011.
- Ζαφράκας, Μ., (2002). Ο ίππος και η εκτροφή του. Εκδόσεις αφοί Κυριακίδη, Αθήνα.
- World Society for the Protection of Animals (<http://www.wspa-international.org/>). Ημερομηνία επίσκεψης 15/03/2011.
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας, Ελλάδα και Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών, Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Κύπρος, (2010). Παγκόσμιο σχέδιο δράσης για τους γενετικούς πόρους των αγροτικών ζώων και η διακήρυξη του Ιντερλακεν. Ελληνική έκδοση.

Conservation policies of endangered farm animals: The case of working equines

D. Nikolaou, G.E. Tsantopoulos, S.A. Tampakis and A. P. Kyriazopoulos

Department of Forestry and Management of the Environment and Natural Resources,
Democritus University of Thrace, Orestiada, Greece
email: tsantopo@fmenr.duth.gr

Abstract

Working equines are used from ancient times until today, for all kinds of daily tasks. In the case of wood and wood products transport, working equines are the major mean of transportation. However, the conservation of the local breeds face serious problems related to genetic protection. A serious environmental policy is required in order to continue to offer their services to forestry. The survey was conducted in the prefecture of Evros, in order to find and register all the owners of working equines. To conduct the survey, a questionnaire with questions tailored to the needs of the research was used and the personal interview was chosen as a method. Descriptive statistics were used for processing the data. According to the results, the owners of the working equines need state funding to preserve these animals and their traditional uses. Additionally the research demonstrates the strong relationship of every owner with the working equines, despite the high cost of maintenance and the difficulties in work.

Key words: horses, donkeys, mules, local breeds, Evros region.